

Η πρώτη αίσθηση που δίνουν τα ζωγραφικά έργα του Έγγονόπουλου, είναι η αίσθηση του άλλοκοτου. Οι πίνακές του είναι μια στιγμή ακινησίας από την κινηματογράφηση ενός όνειρου. Σε κάθε πίνακά του συμβαίνει ένα γεγονός. Είναι μια δραματική σκηνή ενός υποσυνείδητου γιομάτου αγωνία που προσπαθεί να εκφραστεί. Ό άπίθανος, παράξενος κι άλλόκοτος συνδιασμός μορφών κι άναμνήσεων της συνειδητής ζωής, μέσα στη μυστηριώδη πλοκή του όνειρου. Ένός όνειρου που ύπαινίσσεται τις άνομολόγητες παρορμήσεις μας. Έτσι η πρώτη αίσθηση του θεατή μπροστά στο ζωγράφο Έγγονόπουλο, είναι μια άνακύκλωση των αίσθημάτων του άλλόκοτου, του όνειρώδους και του δραματικού. Η εικόνα του είναι το άλλόκοτο κι άινιγματικό δράμα ενός όνειρου. Το άινιγμα του όνειρου είναι μέσα στο έργο του. Ο Έγγονόπουλος γνωρίζει τη στενή σχέση που ύπάρχει άνάμεσα στην Τέχνη και το όνειρο, και η σχέση αυτή ζωντανεύει στην εικόνα του. Η όνειρική μορφή είναι ό εκφραστικός του τρόπος. Ζητάει ν' άπεικονίσει το ύποσυνείδητο μέσα στην έναργεια της εικόνας.

Ο Έγγονόπουλος είναι ένας σουρρεαλιστής. Το μεγάλο όμως παράδοξο του σουρρεαλιστή Έγγονόπουλου είναι η άπόλυτη συνέπεια του έργου του. Η πίστη, φανατική έμμονή και πειθαρχία στον εκφραστικό τρόπο που δέχτηκε. Μπορεί κανείς, αν θέλει, ν' άρνηθεί το λογικό έιρμό της ιδέας που προσπαθεί να εκφράσει ή σύνθεσή του, αλλά κανένας δέν μπορεί ν' άρνηθεί τη συνέπεια του σχεδίου του και την άξια της προοπτικής του. Η κατάλυση του έιρμού άπό τη σουρρεαλιστική σχολή βρίσκει μια αυτόματη άνασύσταση μέσα στην ισχύ και την ποιότητα του ζωγράφου. Το σχέδιό του, για να περάσουμε άναλυτικά στα στοιχεία της τέχνης του, άκολουθει μια έξπρεσιονιστική συνέπεια. Έκφράζει την παραλλαγή της μορφής, του σχήματος, της γραμμής με την εκφράζουσα ύπερβολή. Η ζωγραφική του Έγγονόπουλου γνωρίζει έπίσης, ότι η ύπερβολή είναι ένα άπό τα νόμιμα και δικαιωματικά μέσα της καλλιτεχνικής έκφρασης. Η τέχνη χωρίς το στοιχείο της ύπερβολής με σκοπό την έκφραση, δέ θα μπορούσε ποτέ να συναντήσει τη διαφορά της με τη φύση. Παρ' όλο όμως που άκολουθεί ένα έξπρεσιονιστικό σχέδιο, παρ' όλο που το άντικείμενο το βλέπει μέσα άπό

το σουρρεαλιστικό πρίσμα, το άντικείμενο δέ διαλύεται, αλλά διατηρεί βασικά την ύπόστασή του. Το θέμα της εικόνας του μπορεί να είναι άφηρημένο, αλλά τα μέσα που το εκφράζουν είναι συγκεκριμένα και στερεά. Και δέν άνήκει στις μικρότερες ικανότητες, ή ικανότητα να εκφράσεις μια άφηρημένη ιδέα με τα συγκεκριμένα σύμβολα του κόσμου. Το άνθρώπινο σώμα μέσα στο σχέδιό του, με όλη την εκφράζουσα ύπερβολή του, παρ' όλον τον σεξουαλικό τονισμό του παραμένει ένα σαφές, καθορισμένο και περιγεγραμμένο γυμνό. Η εκφραστική ύπερβολή της καμπύλης των γυμνών του, κινείται με άξονα την άνάμνηση του φυσικού σχεδίου. Άκολουθώντας το σχέδιό του, μπορείς δίπλα του, με μια παράλασσουσα παραλληλότητα, να φανταστείς ένα νατουραλιστικό σχέδιο. Ο όμφάλιος λώρος της τέχνης με την άιώνια δασκάλα της, τη φύση δέν έχει άποκοπεί άπό το σουρρεαλιστικό κλίμα της εικόνας. Ένα άλλο προσόν του ζωγράφου Έγγονόπουλου, είναι η άξια της προοπτικής του. Οπου προβάλλει την προοπτική του χώρου, άποδείχεται ένας ζωγράφος με μεγάλη προοπτική συνείδηση, γνώση και μελέτη. Η αντίθεση άνάμεσα στις μορφές, που βρίσκονται σε κάποια στιγμή μιας κίνησης, και του άδιατάρακτου γεωμετρικού περιβάλλοντος, είναι η αντίθεση, το κοντράστο, σαν εκφραστικό μέσο της τέχνης. Θα μπορούσε μόνον κανείς να παρατηρήσει, πώς το πρωτότυπο, ήράκλειο σχέδιο των γυμνών του, ύπερβάλλεται ύπέριμετρα άπό κάποια «πλατυποδία». Μόνον εκεί σσαντάμε ένα σπάσιμο της ένότητας του σχεδίου του.

Το χρώμα του είναι η έμφαση. Άνήκει στο πολυτελές και σπάνιο εκείνο είδος των σκοτεινών ζωγράφων, που το φώς ώστόσο δέ λείπει, αλλά αντίθετα έχει μια έξοχη εύκαιρία να καταυγάσει με την παρουσία του. Μια έναρμόνιση μέσα στην αντίθεση και τη συμπλήρωση, μια δυνατή συμφωνία σοβαρών χρωμάτων. Το χρώμα του είναι ρωμαλέο, μεστό, κορεσμένο. Άπόλυτο σαν ειδική άξια κι άπόλυτο στην έπίτευξη της σχέσης του με το περιβάλλον. Η χρωματική του συμφωνία, ή χρωματική του άρμονία και ένότητα είναι άπόλυτη. Είναι ένας κορυφαίος κυρίαρχος του χρώματος. Η σοβαρή γεύση του χρώματός του, όμολογεί την ποιότητά του. Άυτή η άρετή και η δύναμη του χρώματός του, φαίνεται πώς είναι η πρώτη άρετή του ζωγράφου. Μπο-

στά στο χρώμα του, έχεις την αίσθηση, ότι δὲ βλέπεις ἕναν πίνακα πού ἔγινε μέσα στον περασμένον χρόνο, ἀλλὰ ἕναν πίνακα πού ἔχει γίνει πρό πέντε αἰώνων, σὲ κάποια στιγμή τῆς Ἀναγέννησης, καί πού ἀπό κάποια ὑπερφυσική ρώμη, διατήρησε τὴ νεότητα καί τὴν ἀκμὴ τῶν ἀποχρώσεών του. Τὸ χρώμα τοῦ Ἐγγονόπουλου εἶναι ἕνας κατ' εὐθείαν ἀπόγονος τῆς χρωματικῆς ἔμφρασης τῆς Ἀναγέννησης.

Ὁ Ἐγγονόπουλος εἶναι ὁ ζωγράφος τῆς σύνθεσης. Οἱ πίνακές του εἶναι ἡ ἀφορμὴ νὰ ἐκφράσει μιὰ ἰδέα. Οἱ πίνακές του φανερώνουν μιὰ κουλτούρα καί μιὰ μόρφωση, ὄχι συνηθισμένη γιὰ ἕναν ζωγράφο. Εἶναι ἀναμφισβήτητα ὁ πιὸ πνευματικὸς ζωγράφος τοῦ τόπου μας. Ἡ εἰκόνα του εἶναι κυριολεκτικὰ ἡ ἐνσάρκωση μιᾶς ἰδέας. Ἡ ζωγραφικὴ του ὁρμὴ ἐπιδιώκει τὴν ψηλότερη φιλοδοξία, νὰ ἐκφράσει μὲ τὸ αἶσθημα τῶν μορφῶν τὸ νόημα μιᾶς ἰδέας. Μιᾶς ἰδέας πού στὴν εἰκόνα του ἀναγράφεται σὰν ἕνα γεγονός, σὰν ἕνα δράμα. Ὑπάρχει ὁμως κι ἕνα ἄλλο δράμα, ἕνα δράμα πού ἐκτυλίσσεται μέσα στὴν ἀπορία τοῦ θεατῆ. Τὸ δράμα ὅτι ὁ κάθε θεατῆς δὲν μπορεῖ ν' ἀντιληφθεῖ καί νὰ παρακολουθήσει εὐκολὰ —πολλές φορές καθόλου— τὴ γλώσσα πού μιλάει. Οἱ περισσότεροι βρίσκονται ἀμύητοι κι ἐμβρόντητοι μπροστά στὴ σουρρεαλιστικὴ συμβολικὴ του. Εἶνε δὲ ὁ πιὸ συμβολιστῆς ζωγράφος μας, ἕνας ζωγράφος πού μιλάει ἀποκλειστικὰ σχεδόν, μὲ σύμβολα.

Τὸ φῶς τῶν εἰκόνων του εἶναι ὑπερκόσμιο. Ἐρχεται ἀπὸ τὸ ἄπειρο. Ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα τοῦ μύθου, πού μέσα τῆς κινούνται οἱ μορφές τῆς ζωγραφικῆς του συμβολικῆς. Ὑπάρχει μέσα στοὺς πίνακές του ἡ τελετουργία ἑνὸς μύθου. Ἐνὸς ἀλλόκοτου μύθου, παράλογου στὴ μορφή καί τὴν ἐπιφάνεια, μὰ πού στὸ βάθος κλείνει ἕνα λογικὸ νόημα. Ἐνα νόημα, εἶναι ἀλήθεια, πού δὲν ἀποκαλύπτεται πάντοτε.

Ὁ Ἐγγονόπουλος εἶναι ὁ ζωγράφος, ὅπως καί ὁ ποιητῆς, πού ἡ προσπάθεια ἐκφρασῆς του ὑψώνεται στὴ διὰ πασῶν. Ἐκ-

φράζουσα ὑπερβολὴ τοῦ σχεδίου, ἔμφραση τοῦ χρώματος, ὄνειρῶδης εἰκόνα, ἀλλόκοτη, δραματικὴ, συμβολικὴ. Ἡ σουρρεαλιστικὴ ἀρχὴ τῆς ἀνύψωσης στὴ διὰ πασῶν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς τέχνης—τῆς ὑπερβολῆς, τῆς ἀντίθεσης, τοῦ ὄνειρικοῦ στοιχείου, τοῦ αἰνιγματικοῦ συμβόλου, τῆς δραματικῆς κίνησης—βρίσκει τὴν ἐνσάρκωσή της στὰ ἔργα του. Μέσα στον ἐκφραστικὸ του τρόπο, μέσα στὴν ὄντογονία τῆς τέχνης του, βλέπεις μιὰ παραλλαγμένη ἐπανάληψη τῆς φυλογονίας τῆς τέχνης. Ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι τὸ χέρι τοῦ ζωγράφου ἔχει μέσα του τὴ γνώση τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης πού προηγήθηκε. Ἡ ἱστορικὴ του συνείδηση εἶναι πλούσια. Εἶναι ἀναμφισβήτητα ἕνας πρωτότυπος—ἡ ζωγραφικὴ πρωτοτυπία τοῦ τόπου μας—καί σημαντικὸς ζωγράφος, πού ἡ σημασία του ξεπερνᾷ τὰ ἔθνη καί πλάισια. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ αἰνίγματα τῶν εἰκόνων του, ἐκεῖ κατοικεῖ ἡ αὐτοπεποίθηση μιᾶς ὕψλης ποιότητας.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, χωρὶς αὐτὸ νὰ μπορεῖ νὰ μειώσῃ σὲ τίποτα τὴν ἀξία τοῦ ζωγράφου, πού ἤδη δείχτηκε, θέλω νὰ σημειώσω καί μιὰν ἄλλη αἴσθηση πού μοῦ ἔδωσαν τὰ ἔργα του. Παρ' ὅλη τὴ μεγάλη τους ἀξία, οἱ πίνακές του μοῦ ἔδωσαν κάποια στιγμή, τὴν αἴσθηση τοῦ κατασκευαστοῦ. Μοῦ φάνηκε σὰ νὰ τοὺς ἔλειπε ἡ ἐλεύθερη ζωγραφικὴ διάθεση, πού εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς ψυχῆς τοῦ ζωγράφου. Τὸ σιδερένιο σχέδιό του καί ἡ μαρμαρινὴ προοπτικὴ του, θαυμαστὸ ἔργο κατασκευῆς, δὲν ἀφίνουν νὰ σοῦ γεννηθεῖ ἐκεῖνο τὸ εὐφορὸ αἶσθημα τῆς ἐλεύθερης, αὐθόρμητης, στιγμιαίας, πηγαίας δημιουργίας. Οἱ πίνακες τοῦ Ἐγγονόπουλου σοῦ δίνουν τὴν αἴσθηση μιᾶς βαθειᾶς μελέτης. Ἀλλὰ τὸ ἔργο τῆς τέχνης τὴ μεγαλύτερη σοφία του τὴ βρίσκει, στὸ νὰ φαίνεται σὰ νὰ ἔγινε, ἔτσι, κάποια στιγμή, μὲ ἕνα ἀπλό φύσημα τῆς δημιουργικῆς ἰννοῆς. Κι ὁμολογῶ, πὼς ὅταν σημείωσα αὐτὴ τὴν ἐντύπωση τοῦ κατασκευαστοῦ ἔργου, ἀπόρησα πρῶτος ἐγώ. Ἴσως ἦταν ἡ τελευταία κατάπληξη πού μοῦ ἐπιφύλασσε, ὁ πρωτότυπος καί, χωρὶς δισταγμὸ, σημαντικὸς αὐτὸς ζωγράφος.